

Preek over 1 Samuël 2:26

- Schildwolde, 3 oktober 2021
- Kees van Dusseldorp

[serie: Samuël, profeet in onzekere tijden 1/4]

thema: Blijf het verwachten van de HEER!

votum en groet

Psalm 48:1,3 [Wiekslag]

wetslezing

Gezang 243 (Heer ik kom tot U)

gebed

inleiding

lezen: 1 Samuël 1

Lied 152:1,2,6,7,10 (Mijn hart verheugt zich zeer)

lezen: 1 Samuël 2:11; 18-21; 26

kindermoment

Psalm 99:3,5,8

preek

Lied 885 (Groot is uw trouw o Heer)

collecte

gebed

Lied 305:1 (Waar God de Heer zijn schreden zet)

zegen

** inleiding en toelichting

Ik ga vandaag beginnen aan een serie preken over Samuël. Waarom? Een kleine toelichting lijkt mij goed.

Ik zocht naar teksten en verhalen in de Bijbel, die ons zouden kunnen helpen in de tijd van overgang waarin wij leven. Een tijd van onzekerheid, waarin de cultuur die we hadden, steeds meer verdwijnt. En waarin onduidelijk is wat er gaat komen.

Dat geldt voor ons volk. We komen uit een tijd waarin de corona-pandemie heel veel heeft bepaald. Voor mensen persoonlijk, voor relaties, voor werk en economie, voor de kerk. Maar wat de nieuwe tijd gaat brengen, is nog niet duidelijk. Blijft corona een probleem en blijven er maatregelen noodzakelijk? Wordt het nieuwe normaal heel anders dan het oude normaal? We leven in een tijd van overgang, waarbij het oude niet meer werkt en het nieuwe nog niet duidelijk is.

Dat geldt ook voor de kerk. We leven in een tijd van overgang. Het christelijk en kerkelijk leven zoals dat tien, twintig jaar geleden werd vormgegeven, bestaat niet meer op dezelfde manier. Het lijkt ook niet meer te passen bij veel tieners, twintigers en dertigers. Als de wereld verandert, kan de kerk ook niet dezelfde vormen en taal blijven gebruiken. Maar hoe dan wel? Op zo'n manier dat Christus centraal blijft staan en dat we ons laten leiden door Gods Woord? We leven in een tijd van overgang, waarbij het oude niet meer werkt en het nieuwe nog niet duidelijk is. Met alle onzekerheid en discussies van dien. Ik zei al dat de wereld veranderd is. In allerlei opzichten. Techniek, milieu, onderwijs, wonen, privacy, (a)sociale media, digitalisering, noem het maar op. In de politiek worden de debatten feller en harder. Er liggen grote problemen, zegt men. En er komen er nog meer aan. Oud beleid, oude bestuurscultuur, oude politiek, het moet allemaal anders. Maar hoe...

In deze tijd van overgang zocht ik naar wijsheid van Gods Woord. Voor mezelf en om met jullie te delen. Ik stuitte op de geschiedenis van Samuël. Ook hij leefde in een tijd van overgang. Een tijd waarin de oude vormen niet meer werkten, waarin de eredienst versleten raakte, waarin groepen tegenover elkaar stonden, waarin iedereen deed wat hem goed leek in zijn eigen ogen. Daardoor doofde de liefde, verzwakte het land, kregen de vijanden vrij spel, en had de gewone man het zwaar onder corrupte bestuurders en egoïstische leiders. Ook al is het drie duizend jaar geleden, de parallellen zijn niet te missen. In die tijd gaf God Samuël aan zijn volk. Profeet, priester, rechter, ziener. Hij leidde het volk naar een nieuwe tijd. Hij gaf de beslissende impuls om het koninkrijk van God een stap dichterbij te brengen.

Samuël, profeet in onzekere tijden. Een geschenk van God om zijn volk de weg te wijzen. Toen ik eraan begon, hoopte ik in deze oude geschiedenis wijsheid vandaag zou liggen. Voor mij. Voor ons samen. In de loop van de week is mij dat ook gebleken. In de onzekere tijden waarin wij leven, wijst de Heer ons de weg. De weg waarin zijn koninkrijk wint aan kracht. In jouw en mijn leven. Dan kan een tijd van overgang ook een tijd van groei zijn. Een nieuw normaal, waarin de Heer jouw en ons leven nog meer vult met zijn aanwezigheid en zijn kracht.

** schriftlezing 1 Samuël 1

** Als God iets nieuws begint, is dat een weg

'Er was eens een man die Elkana heette'. Als wij zoiets horen, dan denken wij: een sprookje. En je gaat er lekker voor zitten om een mooi, romantisch verhaal te horen dat eindigt met 'en zij leefden nog lang en gelukkig.'

Maar als je in de Bijbel leest: 'Er was eens...' dan kun je beter niet in je stoel achterover gaan zitten. Dan kun je beter op het puntje van je stoel gaan zitten en je oren spitsen. Het betekent altijd dat God iets gaat doen. 'En het geschiede...' zou je ook een beetje ouderwets kunnen vertalen. In de Bijbel is dat de opmaat voor iets nieuws. Iets van God. Iets wat in een klein hoekje en bijna toevallig lijkt te gebeuren. Maar waarmee God een nieuwe weg opent als de oude doodgelopen is. Omdat Hij trouw is aan zijn liefde.

God die een nieuwe weg opent. Hoe fijn zou dat zijn! God die ingrijpt. Die het onrecht stopt, die egoïsme bestraft, die alle crises oplost, die ruzies beslecht. Maar zo werkt onze God niet. Om met een vingerknip onze problemen op te lossen, onze vijanden te vernietigen, onze vragen te beantwoorden, onze ziekten en beperkingen te genezen. Zo werkte alleen Jezus toen Hij op aarde was. Een klein beetje. Op kleine schaal voor de mensen die bij hem in de buurt waren. Maar nog niet op wereldschaal. Hij was het begin. God lost onze problemen niet op met een druk op de knop. Hij opent een nieuwe weg als wij vastgelopen zijn. Een weg door de crisis, een weg door de problemen, een weg in het verdriet, een weg in de ziekte. Wie die weg gaat, die brengt het Koninkrijk dichterbij. En die bereikt uiteindelijk zelf het Koninkrijk.

Als God iets nieuws begint, opent Hij een nieuwe weg. Het nieuwe leven is begonnen met de komst van Jezus. Zeker! Maar een nieuwe weg wordt ook elke keer opnieuw geopend als wij vastlopen. Als oude gewoonten niet meer werken, vaste patronen niet meer bestaan, bekende verhalen niet meer inspireren, duidelijke praktijken uitgehold zijn. Als je je opnieuw bekeren moet tot de Heer. Een zaadje voor die bekering heeft God al in je leven geplant. Klein, schijnbaar toevallig, misschien nog niet eens onderkend. In een bijbelverhaal dat je eens gehoord hebt. In een preek die bleef hangen. In een lied dat in je hoofd opkomt. In iets wat iemand eens gezegd heeft. In een gewoonte om naar de kerk te komen. Zoals Elkana, die jaarlijks naar Silo kwam zijn offers te brengen en God te eren. God maakt er gebruik van. Zaadjes van de nieuwe weg. Prikkel tot bekering.

Gelukkig de mens, die ogen en oren open houdt. Voor de weg die God opent. Misschien op een andere plek en een andere manier dan je verwacht. Maar wel de weg van Jezus Christus. Een weg waarop Gods Koninkrijk komt. In jouw leven. In ons kerkzijn. In onze wereld. Als God iets nieuws begint, dan opent Hij een nieuwe weg.

** een weg die begint bij gebed

Wat voor weg is dat? Welke weg opent God? Welke kant moet het op? Je ontdekt die weg als je gaat bidden. Je eigen persoonlijke omstandigheden kunnen je daarbij brengen. Je gaat hopelijk bidden als je verdriet hebt, als je gekwetst bent, als je in verwarring bent, als je je eenzaam voelt, als niemand je begrijpt.

Dat is precies wat er met Hanna aan de hand is. Diep verdrietig door haar kinderloosheid. Onzeker over haar toekomst door haar onvruchtbaarheid. Chronisch gepest door Peninna en haar kinderen. Met een man, die wel trouw was in de jaarlijkse offers aan de

Heer, maar die haar in een onmogelijk duo-huwelijk had gebracht, die met al zijn goede bedoelingen haar niet echt begreep en kon troosten.

Zij gaat bidden. In het heiligdom in Silo. Hoewel het ook daar diep menselijk toeging en allebehalve een heilige plaats was. Hofni en Pinechas waren er priesters. Loeders waren het. Die het beste voor zichzelf pakten, als het niet goedschiks kon, dan kwaadschiks. Die de vrouwelijke medewerkers bij het heiligdom structureel misbruikten voor hun eigen lusten en genot. Het was de plaats waar Eli hogepriester was. Een slappe man, die zijn zonen niet tot de orde riep, die er niet voor zorgde dat er eerbied was voor God. Dat er rechtvaardig en barmhartig met elkaar werd omgegaan. Niet in zijn eigen huis en niet in de kerk.

En toch, ondanks alles, ging Hanna bidden. Bij alle menselijk falen, richtte zij zich de Heer van de hemelse machten. Zij liet zich niet afleiden door de mensen om haar heen. Maar ging bidden. Met haar nood, met haar verdriet, met haar verwarring, met haar eenzaamheid. Als er iemand is, dan is het God! Zelfs als zijn personeel het zo schandelijk laat afweten en zelfs de besten niet verder komen dan goede bedoelingen, let zij niet op mensen, maar gaat zij naar God. Want dat zaadje was in haar leven geplant: 'Er is een Heer! Een God van de hemelse machten. Die mij kent. Die gezegd heeft: roep Mij aan!' Zo kwam Hanna op de weg van God. Zo vluchtte ze het heiligdom in om te bidden.

Gelukkig is de mens, die zich op God richt. Die zich niet blindstaart op mensen. Niet helemaal vastdraait in zichzelf. Maar die zich herinnert dat er God er ook is. Die zich op Hem richt. Met een zucht, een flard van een gedachte, een lied, een gebed. Daar begint de weg die God opent.

** in het bidden gaat de echte wereld voor je open

Mensen spotten vaak, dat bidden niets verandert. Hooguit word je er wat rustiger van. Maar het is niet waar! Bidden verandert de bidder. Door het gebed en tijdens het gebed, opent God je de ogen. Je ziet de wereld in ander licht. Want als je tot God richt, ben je even uit de gevangenis van je eigen omstandigheden. Je bent even bij God.

'Ik ben een diepbedroefde vrouw, die haar hart heeft uitgestort voor de Heer', zegt Hanna ze tegen Eli als die haar wil wegsturen omdat hij denkt dat ze dronken is. 'Je hart uitstorten voor de Heer.' Dat is niet zomaar een gewoon gebed, aan tafel of voor het slapen gaan. Dat je soms bijna gedachteloos kunt bidden. Nee, het is met alles wat je voelt en denkt bij God komen. Hanna brengt zichzelf bij de Heer. Haar hart ging volledig open. Alle emotie, alle gedachten, ze bracht ze bij God. Geen maskers meer, geen filters meer. Toen Eli dat doorkreeg, kwam er bij hem een soort eerbied: Wie zo bij de Heer komt, die kan niet anders dan verhooring ontvangen.

Tijdens het bidden vindt er bij Hanna een verandering plaats. Een verdieping van haar inzicht. Ze komt het heiligdom anders uit, dan ze erin ging. Dat hoor ik in de gelofte die Hanna doet aan het eind van haar gebed: 'Schenk mij een zoon, Heer, dan schenk ik die aan U.' Haar kinderloosheid is niet meer het grootste probleem. Dan zou ze toch nooit haar kind aan God teruggeven? Waarbij ze hem slechts eenmaal per jaar zou zien?

Nee, tijdens het bidden heeft Hanna een diepere nood gepeild dan haar persoonlijke leed. Ze heeft al biddend verstaan dat haar ellende niet zozeer met haar onvervulde kinderwens te maken heeft, maar met de slechte en zwakke manier waarop mensen ermee omgaan. Er is geen levend geloof dat in liefde reageert. Ze heeft leren zien dat haar kinderloos staat voor de onvruchtbaarheid van Israël, als volk van God. Ze heeft ontdekt dat er eerst iets anders moet gebeuren: het volk moet teruggebracht worden bij de HEER. De dienst aan de Heer moet weer centraal komen. Het is nodig dat er weer liefde voor God en mensen ontstaat. Daar wil zij graag een bijdrage in geven. Daarom vraagt zij een zoon, om die voor de dienst aan de Heer af te staan. Stelt zij haar kind beschikbaar zodat God door hem zijn volk naar een nieuwe tijd kan brengen. Daarom zingt zij in haar lofzang van Gods heiligheid. Prijst zij God die een keer gaat brengen in het lot van zijn volk. Haar eigen kinderloosheid is in dat lied niet meer dan een voetnoot geworden. Zij heeft de nood onder de nood gepeild. Zij heeft tijdens het gebed met Gods ogen leren kijken naar zichzelf en naar de wereld om haar heen. Zij werd met haar diepe persoonlijke verdriet werd door God ingeschakeld om de weg naar het leven te openen. Zij die zichzelf onvruchtbaar vond, zonder toekomst. Moet je eens kijken hoe de Heer haar inschakelt! Zij krijgt een onmisbare plek in zijn heilsplan.

Gelukkig de mens, die tijdens het bidden zich laat meenemen tot de troon van Gods genade. Die oog krijgt voor wat God aan het doen is. Die zichzelf in ander licht leert zien. Die tijdens het bidden leert vragen om de doorgang van Gods plan. 'Onze Vader in de hemel. Uw naam worde geheiligd. Uw koninkrijk kome. Uw wil geschiede.'

** God reageert en maakt een nieuw begin

'Ik zal mijn naam heiligen. Mijn koninkrijk zal komen. Mijn wil zal gedaan worden'. Dat klinkt allemaal mee in de belofte die Eli doet. Onder de indruk van het heilige moment tussen Hanna en God. "Ga in vrede. De God van Israël zal u geven waarom u gebeden hebt.' Want weet je, bidden verandert niet alleen de bidder. Op het gebed komt ook God in actie. Hij reageert altijd op ieder die zich in geloof tot Hem richt.

Ik vind het altijd heel bijzonder, hoe in de Bijbel die wisselwerking tussen God en mensen wordt beschreven. God die de mens tot het gebed roept. De mens die zelf komt en God aanroept. De mens die door het bidden verandert. En God die met het gebed aan het werk gaat. Zo is onze God! Hij zoekt het contact, de interactie. Zo gaat het op de nieuwe weg die God opent. Daar ga je niet meer in je eentje. Daar ga je samen met de Heer.

God geeft Samuel. Kind van gebed. Een geschenk, zoals alle kinderen een geschenk van God zijn. Zo mooi beschreven: thuis sliep Elkana met Hanna en de Heer dacht aan haar. Samuel. Kind van gebed. Maar niet in de eerste plaats een geschenk aan Hanna. Maar een geschenk aan zijn volk. Hanna was bereid om daaraan mee te werken. Aan Gods plan met zijn volk. 'Mij geschiedde naar uw wil'.

De eerste jaren houdt ze Samuel bij zich. Een jaar of drie hielden moeders hun kinderen vaak aan de borst. In die jaren ging ze niet mee naar Silo. Maar daarna wel. 'Meneer de priester. Hier is mijn zoon. Weet u nog? Ik was die vrouw die toen zo lang en emotioneel aan het bidden was. Ik vroeg om een zoon. En beloofde hem aan de Heer voor zijn werk. U zei dat de Heer zou doen wat ik gevraagd heb. Nu kom ik doen wat ik beloofd heb. Hier is mijn zoon. Om heel zijn leven in de dienst aan God te werken. Om zich te geven aan het

heilsplan van de Heer'. Vanaf toen waren die jaarlijkse Silotochten voor Hanna geen bezoeking meer, maar een hoogtepunt. Ze kun er wel heen huppelen. Daar groeide haar Samuel op. 'Dichtbij de Heer' zegt de verteller. Samuel werkte in het heiligdom en diende de Heer in zijn linnen priesterkleed. Elk jaar nam Hanna een nieuw priesterkleed voor hem mee. Want haar jongen groeide maar door. Maar niet alleen in de lengte. Ook in geloof, hoop en liefde. In wijsheid en in kracht. God en mensen hielden van Hem.

Hij zou doorgroeien tot de grootste rechter van Israël. Die het volk bij elkaar bracht. Elkaar tegenwerkende stammen tot een eenheid maakte.
Hij zou doorgroeien tot de eerste grote profeet, die veel mensen opleidde tot profeet. Zodat het Woord van God bewaard, uitgelegd en toegepast werd.
Hij werd iemand die intiem en vertrouwelijk met God overlegde. Door wie de Heer sprak en handelde onder zijn volk.
Hij zou doorgroeien tot degene die koningen zou zalven. Eerst Saul, later David. Die op die manier de nieuwe tijd een positieve draai gaf. Gods volk viel niet uiteen, maar werd een koninkrijk waarin de liefde voor God en mensen centraal stond.
Samuel bracht het Koninkrijk van God een enorme stap dichterbij. Hij speelde de hoofdrol in de overgang van de oude tijd waarin het volk was doodgelopen, naar de nieuwe tijd waarin het leven weer voor ze openging.

Wat een Godsgeschenk, deze Samuel! Een kind van gebed. Gods antwoord op het gebed van Hanna, die de nood onder de nood had gepeild. Zij had de vreugde boven alle vreugde ervaren. Zij had zich bereid verklaard de Heer te dienen. Zij had haar zoon aan de Heer gewijd, met wie God zijn plan van heil en zegen kon uitrollen. Bidden verandert niet alleen de bidder. Op het gebed komt ook de Heer in beweging. En geeft Hij mensen, die je verder helpen op de weg naar het leven.

**** blijf het verwachten van de HEER!**

'Verspil nooit een goede crisis', zegt men. Omdat in elke crisis kansen liggen voor vernieuwing. Voor bekering. Omdat een crisis het gevolg is van keuzes die verkeerd doorgroeid zijn. Van egoïsme, kortzichtigheid, angst of hebzucht. Op veel terreinen is er sprake van een crisis. We leven in een tijd van overgang. Wie zal ons vertellen wat we moeten doen? Wat we achter ons moeten laten en hoe we verder moeten? Als mens, als kerk, in ons land? Naar wie moet je luisteren? Er zijn er nogal wat die een mening hebben en een richting wijzen. Maar ze staan vaak tegenover elkaar. Als je de bijdrage van de een hoort, denk je: zit wat in. Maar als je een ander leest, denk je: die heeft ook een punt.

Uit de geschiedenis van Samuel klinkt één grote aansporing: Blijf het verwachten van de HEER! Dat klinkt misschien gemakkelijk. Maar dat is het niet. Het is een worsteling om je niet te laten meezuigen in alle onrust en tegenstellingen. Het is een strijd om je eigen verdriet en vragen echt bij God te brengen en jezelf in zijn aanwezigheid te koesteren. Om je hart voor Hem uit te storten en heel je hebben en houden in zijn licht te brengen. Het vraagt inspanning om jezelf te bekeren van je eigen gelijk, van je eigen oplossingen en jezelf bereid te verklaren om de Heer te dienen. Om naar Hem te luisteren en je leven te verbinden aan zijn grote plan van heil en vrede.

Blijf het verwachten van de HEER! Hij is allang begonnen met zijn nieuwe weg. De weg in Jezus Christus. Maar ook in jouw persoonlijk leven. Geroepen, gedoopt – de meesten van jullie tenminste – op de weg naar het leven geplaatst. Zorg dat je die nieuwe weg in het oog blijft houden! Blijf je richten op Jezus Christus, probeer Hem steeds meer te leren kennen. Zoek de plekken en momenten dat het over Hem gaat! Laat je door zijn Geest steeds meer vullen.

Blijf het verwachten van de HEER! Lost dat je problemen op? Geeft dat antwoord op je vragen? Herstel van recht? Ruimte om adem te halen? Nee, meestal niet. Tenminste niet direct. Want God gaat een weg. Niet met een vingerknip lost Hij onze problemen op. Maar het gebed zal jou veranderen. Zal je meer geluk, meer mildheid, meer vriendelijkheid, meer liefde, meer rust, meer houvast geven. Om in de crisis niet kapot te gaan. Om de onzekerheid vol te houden. Om verder te gaan met de Heer, ook al weet je niet waar je uitkomt. Waar wij met elkaar uitkomen. Maar met de Heer, komen we uiteindelijk bij de Heer.

Blijf het verwachten van de HEER! Onder de belofte dat Hij doorwerkt. Dat Hij jou inschakelt, ook als je zelf het gevoel hebt niets te kunnen bijdragen. Dat Hij op jouw gebed in beweging komt. Om zijn Koninkrijk verder te brengen. Om jou thuis te brengen. Om zijn rijk eens in volle heerlijkheid te ontplooiën.

Amen